

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

3.1 สภาพทั่วไป

ในตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเดิมกับชุมชนใหม่ โดยได้รับอิทธิพลจากสังคมเมือง และมีบริการสาธารณะต่าง ๆ โดยรอบตำบล คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้อยู่ทิศเหนือ ที่ว่าการอำเภอสนทรายอยู่ทิศตะวันออก อำเภอเมืองอยู่ทิศใต้ ลักษณะชุมชนเดิมจะเกาะกลุ่มตามเส้นทางคมนาคม มีศูนย์ชุมชนเป็นจุดที่มีประชากรเกาะกลุ่มหนาแน่น มีโครงข่ายคมนาคมเชื่อมต่อกัน โดยเกิดจากลักษณะดั้งเดิม โครงข่ายการคมนาคมเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัด ถนนเชียงใหม่-พร้าว มีพื้นที่ทางการเกษตรโดยรอบชุมชน ชุมชนเดิมเติบโตขึ้นภายใต้การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอยู่ในพื้นที่รับน้ำของโครงการชลประทานแม่แฝก ลักษณะการกระจายตัวของชุมชนจะได้รับอิทธิพลจากความเจริญรอบนอก โดยเฉพาะในหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 เกิดชุมชนใหม่ในรูปแบบการจัดสรรที่ดิน ซึ่งอยู่ทิศใต้ของตำบล ทิศเหนือจะรองรับการเติบโตจากตำบลหนองหาร ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความเจริญในด้านสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ การตั้งถิ่นฐานจะมีแนวโน้มเปลี่ยนไปจากเดิมในทิศเหนือและใต้ของตำบล สืบเนื่องจากกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดินของชุมชนในตำบลมีน้อย แนวโน้มของความเจริญต่าง ๆ ถึงอย่างไรในตอนกลางของตำบลยังคงเป็นพื้นที่ทางการเกษตรอยู่ ทางหลวงจังหวัดจะขนานกับพื้นที่ตำบล ชุมชนสามารถเดินทางออกได้ ทั้งทิศตะวันตกและทิศตะวันออก ชุมชนจะอยู่ระหว่างทางหลวงจังหวัดทั้ง 2 สาย

3.1.1 ที่ตั้ง

ตำบลหนองจ่อมตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของที่ว่าการอำเภอสนทราย ห่างจากที่ว่าการอำเภอสนทราย ประมาณ 3 กิโลเมตรและห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่ ประมาณ 10 กิโลเมตร

3.1.2 เนื้อที่

โดยประมาณทั้งตำบล 15,693 ไร่ หรือ 25.11 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลป่าไผ่ และตำบลหนองหาร อำเภอสนทราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลสนทรายน้อย อำเภอสนทราย และตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลสนทรายหลวง อำเภอสนทราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลสันผีเสื้อ และตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง

3.1.3 ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลหนองจ้อม เป็นที่ราบลุ่มอยู่ในชั้นความสูงประมาณ 303-308 เมตร ลักษณะพื้นที่ราบ เป็นทุ่งนา และที่อยู่อาศัยในลักษณะของบ้านจัดสรร ที่ตั้งตำบลอยู่ทางตอนใต้ของพื้นที่ของอำเภอสันทราย อยู่ในเขตพื้นที่รับน้ำชลประทานแม่แฝก มีทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 เชียงใหม่-พร้าวผ่าด้านตะวันตกของตำบล ชุมชนต่อเนื่องจาก ตำบลหนองหาร และกระจุกตัวเป็นบางจุดภายในพื้นที่ตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม โดยรอบชุมชน

3.1.4 จำนวนหมู่บ้าน

ตำบลหนองจ้อมมีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านฟ้าฮ่าม

หมู่ที่ 2 บ้านนางเหลียว

หมู่ที่ 3 บ้านสันป่าสัก

หมู่ที่ 4 บ้านท่าเกวียน

หมู่ที่ 5 บ้านแม่แก้ดหลวง

หมู่ที่ 6 บ้านศรีทรายมูล

หมู่ที่ 7 บ้านสหกรณ์

หมู่ที่ 8 บ้านหนองไคร้หลวง

หมู่ที่ 9 บ้านต้นจันทน์

3.1.5 ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 9,416 คน

แยกเป็นชาย 4,525 คน

แยกเป็นหญิง 4,891 คน

มีความหนาแน่นเฉลี่ย 377 คน/ตารางกิโลเมตร

ประชากรสามารถแยกเป็นรายหมู่บ้านได้ดังนี้

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	หลังคาเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านฟ้าม่วย	206	350	379	729
2	บ้านนางเหลียว	638	1,082	1,173	2,255
3	บ้านสันป่าสัก	157	231	248	479
4	บ้านท่าเกวียน	852	732	809	1,541
5	บ้านแม่แก้ดหลวง	196	384	387	771
6	บ้านศรีทรายมูล	587	581	640	1,221
7	บ้านสหกรณ์	241	293	298	591
8	บ้านหนองไคร้หลวง	279	569	627	1,196
9	บ้านต้นจันทน์	200	303	330	633
	รวม	3,356	4,525	4,891	9,416

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

3.2.1 อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง

- เกษตรกรรม	834 คน
- รับจ้างรายวัน	365 คน
- รับจ้างมีเงินเดือน	272 คน
- ข้าราชการ, ลูกจ้าง, รัฐวิสาหกิจ	155 คน
- ค้าขาย	124 คน
- อื่น ๆ	95 คน

3.2.2 หน่วยธุรกิจในเขต อบต.

- ปั้มน้ำมันและก๊าซ	2 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม	3 แห่ง

3.3 สภาพสังคม

3.3.1 การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง

3.3.2 การสาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100 %
- จำนวนอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน 120 คน

1) การประกอบอาชีพด้านการเกษตรของประชากร

การทำนา ประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนมากจะปลูกข้าวเหนียวเป็นพืชหลัก เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงจะจำหน่ายให้แก่พ่อค้าหรือโรงสี นอกจากนี้ยังพบว่ามีการนำไปสีเพื่อนำไปจำหน่ายเองให้แก่เพื่อนบ้านอีกด้วย

พันธุ์ข้าวเหนียวที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์สันป่าตอง, กข6 และกข8 เป็นต้น ส่วนข้าวเจ้านั้นไม่ค่อยนิยมปลูก เนื่องจากประชากรในท้องถิ่นไม่นิยมบริโภคข้าวเจ้า จะปลูกเพียงเพื่อจำหน่ายให้แก่พ่อค้าเท่านั้น สำหรับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ พันธุ์สุวรรณ, กข6, กข8, กข10 และกข22 เป็นต้น

นอกเหนือจากฤดูการทำนาปีแล้วเกษตรกรในเขตตำบลหนองจ่อม ส่วนมากที่พบจะไม่นิยมทำนาปรัง แต่จะใช้พื้นที่นาในการปลูกพืชที่ให้ผลผลิตในระยะสั้นแทน เช่น ถั่วเหลือง, ถั่วลิสง, กระเทียม เป็นต้น หรือไม่ก็ปลูกไม้ดอกเพื่อจำหน่ายในราคาประกันให้กับบริษัทต่าง ๆ ที่มาติดต่อซื้อแล้วนำเมล็ดพันธุ์ดีมาให้ปลูก เช่น ดอกดาวเรือง ดอกบานไม่รู้โรย ดอกเบญจมาศ บางรายก็ปลูกผักประเภทต่าง ๆ แทนการทำนาปรัง เช่น ผักกาด พริกต่าง ๆ ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ ผักคะน้า โดยจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่นาหรือไม่ก็ให้แม่บ้านเกษตรกรนำไปขายที่ตลาดสดเอง

2) การทำสวนผลไม้

เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีสวนผลไม้ขนาดเล็ก ขนาดประมาณ 3-5 ไร่ เท่านั้น มีทั้งสวนมะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย หรือบางทีก็จะเป็นสวนผลไม้แบบผสมผสานเสียเป็นส่วนใหญ่ คือ อาจมีการปลูก ตะมุศแทรกในสวนมะม่วง และยังมีปลูกพืชอื่น ๆ แซม เช่น กัญชงหอม กัญชงน้ำว่า ขนุน เป็นต้น

3) การเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรแทบทุกหลังคาเรือนจะนิยมเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นรายได้เสริม และใช้เป็นอาหารบริโภคในครัวเรือน มีทั้ง หมู เป็ด ไก่ วัว ควาย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางรายนิยมที่จะเลี้ยงสัตว์จำนวนมาก เพื่อการค้าโดยทำตั้งลงทุนเองและในรูปแบบสหกรณ์ จะพบมากในเกษตรกร หมู่ที่ 4 บ้านท่าเกวียน หมู่ที่ 5 บ้านแม่แก้ดหลวง และหมู่ที่ 7 บ้านสหกรณ์ โดยเกษตรกรจะนิยมทำฟาร์มไก่ ฟาร์มหมู การเลี้ยงโคนม โคเนื้อ เป็นต้น และยังพบว่าเกษตรกรนิยมทำการขุดบ่อเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน คือ ทำโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่หรือไก่เนื้อบนบ่อปลา เพื่อเป็นการช่วยลดงบประมาณในการซื้ออาหารเลี้ยงปลาได้อีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะในหมู่ที่ 7 บ้านสหกรณ์นั้นจะพบว่ามีการทำฟาร์มแบบผสมผสานหลายครัวเรือน ส่วนพันธุ์ปลาที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลานิล ปลาช่อน ปลาไน เป็นต้น

4) กิจกรรมกลุ่มแม่บ้าน

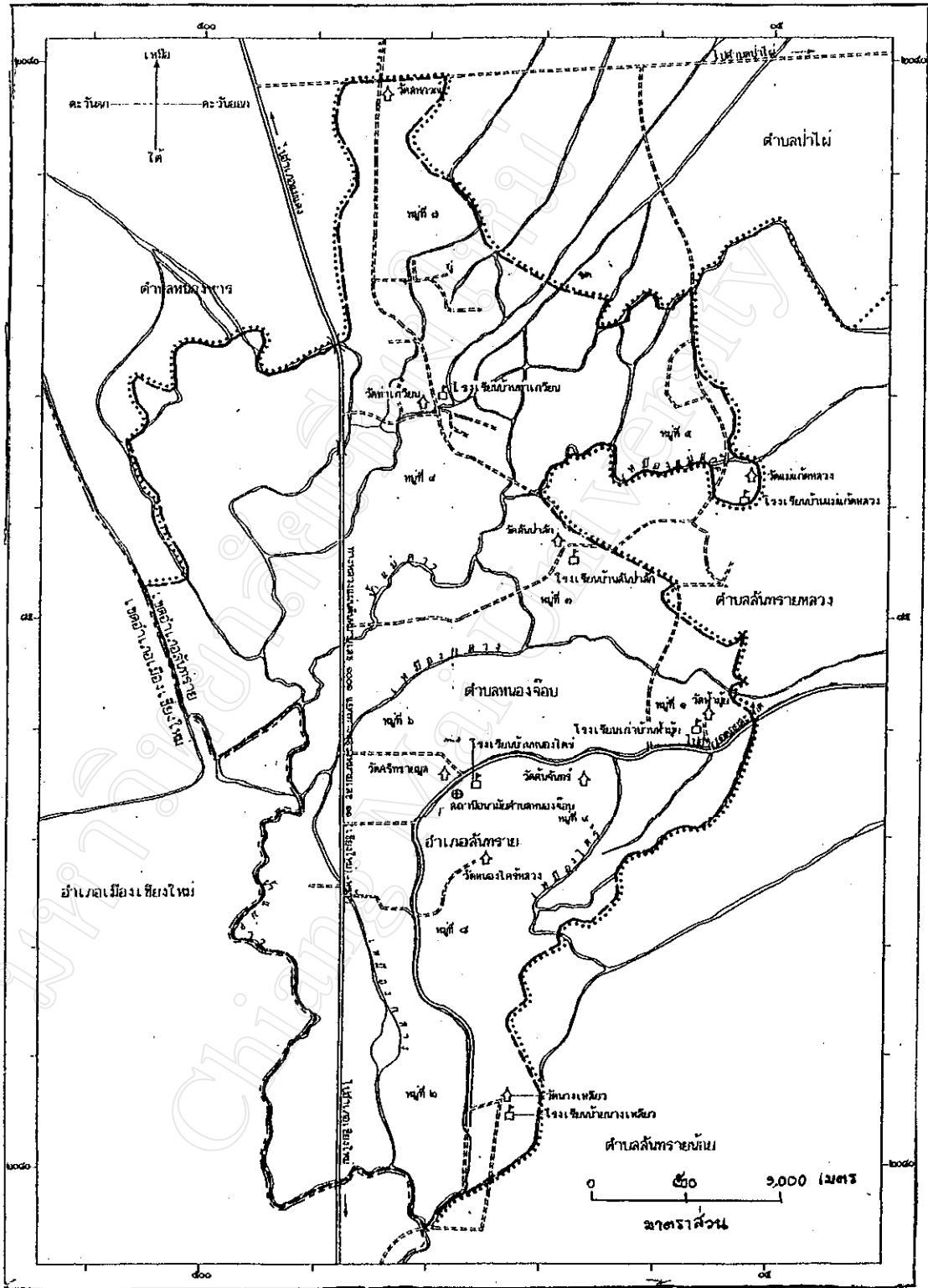
สตรีแม่บ้านเกษตรกรและสตรีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตตำบลหนองจ้อม นอกจากทำงานในหน้าที่ปกติแล้วยังคงมีการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม และทำร่วมกับครอบครัว เท่าที่พบได้แก่ การทำหัตถกรรมในครัวเรือน การแปรรูปอาหาร การบริการชุมชน สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น

การทำหัตถกรรมในครัวเรือน พบว่ามีการทำงานฝีมือต่าง ๆ เช่น ของชำร่วย การจักสานกระติบข้าว ตะข่อง ไซดักปลา กระเช้าดอกไม้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

การแปรรูปอาหาร เช่น การทำปลาเค็มเดียว ทำกล้วยตาก กล้วยฉาบ ทำขนมดอกจอก ทำไข่เค็ม ทำแหนม เป็นต้น

การบริการชุมชน ได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ถนน แหล่งน้ำ เป็นต้น การฝึกเพื่อนรำ ร้องเพลง การละเล่นต่าง ๆ เพื่อร่วมงานบุญกุศลระหว่างสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้งระดับตำบล อำเภอ จนกระทั่งถึงระดับจังหวัด นอกจากนี้ยังได้มีการอบรมด้านอาชีพและความรู้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในด้านอื่น ๆ เพื่อความก้าวหน้าและมั่นคงในชีวิตต่อไป

สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นการรวมหุ้นกันของสมาชิกเกษตรกรเพื่อนำเงินที่สะสมได้นำมาเป็นทุนในการส่งเสริมการเกษตร โดยสมาชิกกลุ่มสามารถกู้เงินได้ให้ไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ และอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสหกรณ์การเกษตร หรือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

รูปที่ 1 แผนที่ ตำบลหนองจ่อม โดยสังเขป